

AMERINUS' APOSTROFER

Af Trine Arlund Hass

Amerinus' Apostrophes: This paper aims to contribute to the deciphering of the poem *Ecloga de pacis foedere inter Daniam et Sueciam* (Wittenberg 1573) by the Danish poet Hans Lauridsen Amerinus (c. 1550–1605). It treats the three instances of apostrophe in the poem in order to examine how the use of this figure works in establishing the narrative about the Nordic Seven Years War between Sweden and Denmark (1563–70). The article finds that the apostrophes contribute, first, to establish the general premise of the poem, that personified war is the villain rather than the Swedes, and, later, to include and highlight digressions about Danish victories.

Denne artikel beskæftiger sig med den danske læge og nylatindigter Hans Lauridsen Amerinus' (ca. 1550–1605) hyrdedigt, hvis fulde titel er: *Egloga nova et festiva, de pacis foedere inter incluta et potentissima regna, Danicæ et Sueciæ, nuper inito. In qua praeter alia lectu non iniucunda, belli quoque Duces, et alij viri generosi, celebrioresque Danicæ Nobilitatis familiae, nec non praecipua bellicarum nauium nomina recensentur* (Wittenberg 1573). Artiklen er et bidrag til en læsning af digtet, der som narrativ er komplekst. Nærmere bestemt fokuseres der på, hvordan digtets apostrofer bruges til at etablere digtets fortælling om syvårskrigen, der altså ifølge teksten på titelbladet fokuserer på fredsslutning og præsentation af vigtige danske mænd og skibe. Undersøgelsen har et litterært fokus og benytter et narratologisk begrebsapparat.¹

Peter Zeeberg har oversat eklogen, kollationeret udgaverne fra 1573 og 1576 og forsynet teksten med noter. Tekst, oversættelse og noter er under udgivelse i forbindelse med Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs projekt *Latinsk hyrdedigtning*.² Tekst og oversættelse er allerede offentligt tilgængelig i tekstdatabasen under www.renæssancesprog.dk, hvorfra der citeres i denne tekst. Zeeberg har venligst ladet mig konsultere sit øvrige materiale i anden forbindelse.

Amerinus var præstesøn fra Ribe. Han studerede både i København og i udlandet og var fra 1583 provinsialmedicus i Ribe. Han var desuden en anset

---

¹ Den anvendte terminologi kan findes defineret i de Jong 2014.

² <https://dsl.dk/litteratur/verker/latinsk-hyrdedigtning>

digter.³ Der er registreret fire udgivelser af Amerinus i Database of Nordic Neo-Latin: et bryllupsdigt,⁴ eklogen, som denne artikel behandler,⁵ et katalogisk og biografisk digt i elegiske distika over Ribes biskopper⁶ og en antologi af lejlighedsdigte, som også indeholder eklogen fra 1573.⁷

Eklogen om fredsslutningen mellem Danmark og Sverige, som afsluttede den nordiske syvårskrig (1563–70), er behandlet af Friis-Jensen & Skaft Jensen 1984, Skovgaard-Petersen & Zeeberg 2007 og Ström & Zeeberg 2015. Alle fremstillinger fremhæver, at teksten er et genreeksperiment, der blander epos og bukolik. Krigen beskrives som iværksat af guder (Bellona og Mars), hvilket dels kan betragtes som et episk træk,⁸ dels som en honorering af et vilkår for fredsslutningen, idet den indeholdt et forbud mod smædeskrifter mod modparten.⁹ Det er netop et gennemgående træk ved digtet, at krigsguderne har skylden, og skurken i højere grad er lejetropper end svenskerne.¹⁰

Digtet er en dramatisk ekloge og altså bygget op som en dialog mellem to hyrder, Corydon og Thyrsis, som mødes for første gang i mange år. Corydon har været udenlands for at dyrke muserne. Han er medtaget, men bemærker, at vennen Thyrsis ser strålende ud. Som forklaring fortæller Thyrsis først, at Pan har gjort hans musik vægtigere (v. 85–94) og uddyber siden med den beretning om krigen, som optager det meste af digtet. Der er ikke tale om en samlet, kronologisk beretning. Enkelte markante begivenheder skildres, men fokus er snarere på almuens trængsler og den guldalderlignende tilstand, som fredsslutningen bringer med sig, ligesom kataloger over hærførere, admiraler og skibe er narrativets drivkraft, sådan som titlen lader os forvente.

Apostrofers effekter

Figuren apostrofe er et omdiskuteret virkemiddel i antik litteratur. Den kan tjene en række funktioner, bl.a. kan den benyttes til at udtrykke sympati,¹¹ til

---

³ Heiberg 1979–84.

⁴ *Carmen in honorem nuptiarum Matthiae Lagonii et Mariae, Joh. Langi filiae* (Leipzig 1572), LN 347.

⁵ *Ecloga de pacis foedere inter Daniam et Sueciam* (Wittenberg 1573), LN 349.

⁶ *Ripensium episcoporum series et vitae* (København 1591), LN 350.

⁷ *Carmina varii generis* (Wittenberg 1576), LN 348.

⁸ Skovgaard-Petersen & Zeeberg 2007, 260.

⁹ Skovgaard-Petersen & Zeeberg 2007, 261.

¹⁰ Se om Bellona og Mars særligt v. 97–178 (optakt til krig), 224–32 (krigens udbrud), 620–24 (krigens grusomme rasen) og 686–92 (afslutning på krigen ved Pans fængsling af Mars og Bellona) og om lejetropperne særligt v. 179–85 (lejetropperne kommer) og 598–619 (lejetroppers ageren og karakter) og Friis-Jensen & Skaft Jensen 1984, 423.

¹¹ Parry 1972; Block 1982; Martin 1989, Kahane 1994.

at markere vendepunkter i et narrativ¹² eller blot som en metrisk variationsmulighed.¹³ Behandlingen i denne artikel er inspireret af Irene de Jongs betragtninger om apostrofers virkning i antik litteratur. De Jong, som har introduceret brugen af narratologisk analyse til klassiske tekster, definerer apostrofen som det, Gérard Genette betegner *metalepsis*,¹⁴ en overskridelse af grænser mellem narrative niveauer, eftersom fortælleren her skifter fra at henvende sig til sit normale publikum til at adressere en karakter fra sin egen fortælling. I artiklen "Metalepsis in Ancient Greek Literature" (2009) undersøger hun effekten af forskellige typer *metalepsis* og sammenholder effekten i klassiske tekster med effekten i moderne.¹⁵ Apostrofe er en af de fire typer *metalepsis*, hun behandler. Om den slutter hun:

I conclude that this form of ancient *metalepsis*, the *apostrophe*, differs greatly from most of its modern counterparts in both function and effect: It is neither 'anti-illusionistic' nor 'comical' but, on the contrary, adds to the authenticity of the story and the admiration for the semi-divine heroes, which is inherent in that story. At the individual level it is a pragmatically marked utterance which may be employed to highlight emotional or crucial events. (De Jong 2009, 97).

Ifølge de Jong har apostrofer altså overordnet to funktioner: Den første er at bidrage til fortællingens *enargeia* – at fortællingen animeres.¹⁶ Dette har, mener hun, en validerende effekt: Når fortælleren kan tiltale karakteren, fremstår både karakteren og fortællerens version af hans fortælling som autentisk. Den direkte henvendelse bevirker således en gensidig sanktionering fortæller og karakter imellem. Den anden funktion er at fremhæve højdepunkter i fortællingen, narrative såvel som emotionelle.¹⁷

I det følgende vil Amerinus' apostrofer blive analyseret mhp. de funktioner og effekter, som de Jong har beskrevet for klassiske græske tekster. Apostroferne behandles individuelt i den rækkefølge, som de optræder i digtet. Først præsenteres deres placering i fortællingen, så behandles selve apostrofen.

---

¹² Mackay 2001. Dette og de forudgående eksempler på fremstillinger om apostrofer er taget fra de Jongs forskningsoversigt i de Jong 2009, 94.

¹³ Matthews 1980.

¹⁴ Genette beskriver *metalepsis* og fænomenets funktion således: "any intrusion by the extradiegetic narrator or narratee into the diegetic universe (or by diegetic characters into a metadiegetic universe, etc.), or the inverse [...], produces an effect of strangeness that is either comical [...] or fantastic" (1980, 234–35).

¹⁵ For en oversigt over definitioner af *metalepsis* fra Genette og videre, se de Jong 2009, og Pier 2013 (mere omfattende).

¹⁶ De Jong 2009, 95.

¹⁷ De Jong 2009, 96.

Apostrofen til Mars

Thyrsis benytter sig af apostrofer tre steder i sin beretning om syvårskrigen. Den første apostrofe er henvendt til Mars og forekommer i begyndelsen af beretningen om krigen, hvor Corydon får at vide, hvordan Bellona først har vækket svenskerne til strid (v. 97–110), siden blæst til krig (v. 121–29) og hidkaldt sin bror, Mars, der har slået sig ned i Danmark (v. 129–42). Det forsonlige præg, som er karakteristisk for digtet som helhed, er også at spore i denne del: Det beskrives ikke blot, hvordan Mars og Bellona vækker splid og er hoveddrivkræfter i krigen; i et parentetisk indskud (v. 136–42) siger Thyrsis eksplicit, at det er, som om Mars og Bellona har aftalt krigen og deres indbyrdes rollefordeling i forvejen. Thyrsis fortsætter med en skildring af, hvordan Mars lokker folk i krigstjeneste med muligheden for voldsudøvelse og for at berige sig. Han dvæler ved det ved at præsentere et katalog af eksempler på folk, der lod sig lokke. Det er jævne folk, han begynder med: en skovmand, en jæger, en fisker, en smed, en skomager og en skrædder nævnes (v. 144–62). Her, hvor fortællingens tempo i forvejen er sænket, sættes det af Corydon helt på pause, da han indskyder en beklagelse over, at folk lader sig lokke blindt af penge (v. 165–67). Thyrsis bekræfter (v. 168) og fortsætter så sin beretning, nu i resumerende stil uden eksempler, med at nævne, at også adelige og lærde gik i krigstjeneste. Passagen afsluttes med en karakteristik af Mars' "profane lejr" (v. 172) som kulminerer med apostrofen:

Præ cunctis etiam quæ [*i.e. castra Martis*] sunt auidissima, namque
Excipiunt quotquot, simul et quoscunque, valoris
Nec non respectu sine gentis, et ordinis omnj.
Tartareus veluti cunctis patet Orcus, et à se
Reijcit haud quenquam, aut numero satiatur ab vllo.
Sic tua conueniunt, Styge cum, Mars horride, castra.

([*Mars' lejr,*] der er langt mer grådig og glubsk end nogen fordi den optager hvem som helst, og så mange som helst, uden hensyn hverken til dygtighed, eller til slægt eller rang overhovedet. Og som Tartarus' dyb står åbent for alle og aldrig afviser én eller helt blir fyldt op selv af vældige horder, sådan er, grufulde Mars, din krig i samklang med Helved. V. 173–78, s. 15/A8v)

Her bruges det fremhævede forkastelige træk ved mennesket til at foretage en endnu mindre flatterende karakteristik af Mars. Mars er nemlig grådigere end de gerrige mennesker, da det var ham, der lokkede de nævnte grupper ved at appellere til deres griskhed. Hans egen grådighed består særligt i hans ukritiske accept af hvem som helst under sine faner.

Brugen af figuren apostrofe markerer og bidrager til personificeringen af krigen. Ved den direkte, nærmest anklagende, tiltale af Mars bekræftes gestaltningen af krigen som en karakter, og som den personificerede Mars kan krigen både handle ud fra personlige agendaer og holdes ansvarlig. Thyrsis' henvendelse til den personificerede Mars bekræfter således både hans egen autoritet og hans fortællings autenticitet.¹⁸ Når fortælleren går i dialog med krigens personificerede idé, selve dens væsen og den bagvedliggende strategi, beretter han ikke blot filmisk registrerende om krigens begivenheder, men er også i stand til at give publikum indsigt i deres årsager og natur. Her, hvor vi stadig er i begyndelsen af beretningen om krigen, bidrager den metaleptiske apostrofe altså til at etablere en overbevisende, fikionaliseret krigsberetning, hvor hovedaktørerne er guddomme, som er udefrakommende, og selve krigen det store onde. Dermed kan apostrofen, sammen med det parentetiske indskud i v. 136–42 og den generelle fremdragelse af krigens skændighed, betragtes som bidragende til at præge fortællingen i en retning, der er acceptabel for fredsslutningens vilkår.¹⁹

Det er et karakteristisk træk ved de klassiske eper, at fjenderne fremstilles som hele mennesker, der er sympatiske og komplekse. Men som den behandlede fremstilling af Mars viser, har Amerinus ikke valgt den strategi. Trods digtets forsonelige tone og nedtoningen af den antisvenske retorik fremstilles eklogens skurke som entydigt onde.

Apostrofen til Makalös

Amerinus' anden apostrofe er mere kompleks. Den består af gentagne henvendelser og virker i samspil med en række fokaliseringskift, altså skift i den synsvinkel, fortællingens begivenheder anskues fra, som ligeledes bidrager til den effekt, der vil blive diskuteret.

Apostrofen finder vi i forbindelse med et katalog over admiraler og skibe, som begynder i v. 465. Thyrsis præsenterer først den admiral, han betragter som vigtigst, Herluf Trolle (ca. 1516–65), men afbryder straks sit katalog med en digression om Trolles største bedrift i krigen: besejring af det svenske orlogsskib, Mars Makalös, som blev bordet og sprang i luften i et stort søslag ud for Øland 30. maj 1563.²⁰ Afbrydelsen er helt bogstavelig, idet Thyrsis benytter sig af apostrofe til at lancere sin digression og henvender sig til skibet:

... vt virtute prior fuit, Ordine primus
Occurrit simul Herluffus, fœliciter ortus

---

¹⁸ Cf. de Jong 2009, 95 (*authority*) & 97 (*authenticity*).

¹⁹ Cf. Skovgaard-Petersen & Zeeberg 2007, 261.

²⁰ Jensen 1982, 100.

Stemmate Trollorum: celerem qui ritè fauente
Fortuna, rexit Fortunam: quique superba
Exitium Maglosa tibi tulit, idque stupenda
Mole licet, nec non immensis viribus esses:
Solaque tu puppes alias contemseris omnes.

(... Og først, i rang såvel som i mandsmød,
kom hr. Herluf, en mand der var fornemt og lykkeligt rundet
ud af Trollernes slægt, det var ham der med støtte i skæbnen
styrede [S]kæbnen²¹ for os, og som voldte dit endeligt, stolte
Makalös, du hovmodige skib, hvor ganske utrolig
end din størrelse var, og umådelig mægtig din slagkraft,
og hvor meget du end så ned på de øvrige skibe.

V. 468–71, s. 26/B6r)

Apostrofen skaber således en pause i opremsningen og et fokusskift fra helten til fjenden, der udelukkende er repræsenteret som det besjælede skib. I sin adressering leger Thyrsis med skibets navn: Han kombinerer det med *superba*, hovmodig, en negativt ladet kontrast til 'mageløs', der nærmest står som et episk epitete. Thyrsis fremstår som en fortællerautoritet, der ikke blot kan overskue hele begivenheden fra flere sider, men også dømme skibet moralsk.²²

I det følgende (v. 472–85) understreges det først igen af Thyrsis, hvor stor og kraftfuld Makalös var, og dernæst, hvordan havguder og –væsner reagerede på hende: Proteus, nereiderne, Triton og de øvrige havguder gemte sig på havbundet ved synet af Makalös. Selv Neptun blev bange for skibet:

Vt primùm tumidis, vidit te incedere velis,
Pugnandum ratus summo de iure tridentis,
Confestim rapido trepidans se vortice mergit.

(Og så snart han så dig komme med sejlene fulde,
stod det ham klart at nu sku der kæmpes om magten på havet,
hvorfor han rystende angst dykked ned i det brusende havdyb.

V. 483–85, s. 26/B6r)

I den citerede passage får vi helt konkret at vide, hvad Neptun ser, men vi gives også indsigt i, hvordan han evaluerer og reagerer på det vha. det greb, som i narratologien betegnes indlejret fokalisering (*embedded focalization*).

---

²¹ *Fortuna*, 'Skæbnen' var navnet på det skib, Trolle var admiral på. Jeg takker Karen Skovgaard-Petersen for den observation.

²² For denne effekt cf. de Jong 2009, 96. Det er værd at bemærke, at Turnus i *Æneiden* 10.514 også betegnes *superbus* i en apostrofe. Hvad denne parallel må rumme af fortolkningspotentialer, ligger det dog uden for nærværende fremstilling at afsøge.

Den øverstrangerende guddom i havet fortrækker i frygt, da han forstår, at et stort slag er under opsejling, så skrækindjagende er situationen og særligt Makalös. Fortælleren præsenterer altså en øjenvidneberetning fra en tredje-part. Den fungerer som en verificering af Makalös' størrelse og af, at Makalös udgjorde en stor trussel, hvilket Thyrsis har indikeret flere gange tidligere.

Mens Neptun fokaliseres, benytter fortælleren sig igen af en direkte henvendelse i v. 483. Derved bryder Thyrsis ind i Neptuns fokalisering for igen at pege direkte på Makalös. Han træder ind med den autoritet, han tydeligt demonstrerede i v. 468, og minder os om den moralske dom, der blev foretaget dér. Som det var tilfældet med Mars, får man den fornemmelse, at Thyrsis som en anklager, der pludselig retter sin henvendelse direkte til den tiltalte,²³ vil drage det besjælede skib personligt til ansvar for at forstyrre havets kosmos.

Efter beretningen om havgudernes reaktion på skibet, skifter fokus endelig til Herluf Trolle, der kommer til at stå som modpol til disse. I v. 486–90 er fokaliseringen indlejret i Trolle:

Non tamen Herluffum terrere pericla valebant,
Siue fugare metus: quin contra audentius iret.
Nec prius absistit, quàm te cecidisse videret,
Atque inter flammæ fastum finire supremum,
Fluctisonamque tibi statuisset denique tumbam.

(Herluf formåede den slags farer dog ikke at kyse,
frygt jog ham ikke på flugt, han drog tværtimod taprere fremad.
Og han helmede først da han så du var nede med nakken,
så den yderste rest af dit hovmod gå under i flammer,
og havde sænket dig ned i bølgenes brusende gravsted.

V. 486–90, s. 26–27/B6r–v)

Trolle bliver kun modigere og mere stålsat ved synet af det, som skræmte havets guder bort. Ligesom ovenfor i passagen om Neptun er fortællingen her iscenesat som øjenvidneberetning, idet vi får indblik i Trolles tanker og overvejelser. Den del af handlingen, som berettes her, følger kronologisk efter den, der blev præsenteret i v. 483–85: Mens vi dér hørte om optakten til slaget, er dette beretningen om, hvordan Trolle fik ram på Makalös. Beretningen intensiveres ved at skifte fra at følge et neutralt, udenforstående vidne til at lade os opleve slaget fra sejrherrens synsvinkel, dog i en beretning, der benytter en resumerende fortællestrategi og altså kun strækker sig over fem vers.

Igen i v. 488 introduceres der en direkte henvendelse til Makalös og igen i en passage med indlejret fokalisering. Effekten er meget lig den ovenfor

---

²³ Cf. Quintilians eksempel på apostrofe i *Inst. Orat.* 9.2.38.

omtalte, men det er tydeligt, at vi nu befinder os i fremstillingens klimaks: Thyrsis' moralske dom over Makalös gentages med *fastum supremum*, der fungerer som variant af *superba* i v. 468, men her nærmest står som synonym for Makalös.

Den direkte henvendelse fornys i v. 490 (*tibi*), hvor Makalös lægges i sin grav, og følges op af en sidste direkte henvendelse:

I nunc atque homines cum summis despice Diuis.

(Gå nu til gudernes hjem og se ned på os mennesker derfra.

V. 491, s. 27/B6v)

Verset står som konklusion på digressionen om søslaget og må betragtes som en hentydning til Makalös' efterliv. Derved insisteres der i kraft af henvendelsen på en gennemført besjæling af skibet, cf. om Mars ovenfor. Når Thyrsis siger *nunc* benytter han det, som kan betegnes erfarende fokalisering (*experiencing focalization*): Det må betragtes sådan, at han indplacerer sig selv på slagets scene side om side med Trolle og oplever Makalös' endeligt sammen med ham. Dermed er effekten den modsatte af den, vi beskrev for de fokaliserede passager, hvor vidnes og helts oplevelser påføres Thyrsis' holdning. Det bidrager til fortællingens *enargeia*, og vi dvæler ved hændelsens klimaks: Makalös' endeligt.²⁴ Verset ligner beskrivelser af, at guder ser ned på mennesker fra den høje himmel,²⁵ men verbet *despicere*, 'se ned på', betyder både på dansk og på latin også 'at foragte'.²⁶ Derved gentages her den karakteristisk, som fortælleren gav med verbet *contemnere* i v. 471. V. 491 må forstås som en videreudvikling i hånen af Makalös: Når den hovmodige foragt fortsætter i det hinsides efter nederlaget, fremstår Makalös desto mere hul og latterlig.

Passagens to fokaliseringer bidrager til dramatiseringen af episoden. Inddragelsen af et vidne bidrager til fortællingens troværdighed og bruges særligt til at verificere udsagnene om Makalös' størrelse og overlegenhed. Der benyttes altså det velkendte greb at fokusere på fjendens styrke for at forstørre sejrherrens bedrift. Igen ses det, at Amerinus' fremstilling af en skurk ikke indeholder de klassiske epers nuancer. Den stadige insisteren på den hovmodighed, som det ultramoderne krigsskib fremstilles som synonymt med, er en rent negativ fremstilling. Skovgaard-Petersen & Zeeberg betragter netop Makalös som "et sindbillede på svenskernes overmod."²⁷

Selvom Thyrsis lader os følge først et øjenvidne og så den danske søhelt, markerer de gentagne henvendelser til Makalös, at han aldrig slipper sin

---

²⁴ Cf. de Jong 2009, 95 ("highlight ... crucial events") & 97 (*enargeia*).

²⁵ Cf. fx Vergil, *Aeneiden* 1.223–25.

²⁶ Cf. fx Vergil, *Eklogene* 8.32 eller Seneca, *De ira* 1.21.1.

²⁷ Skovgaard-Petersen & Zeeberg 2007, 260.

fortælling. Gentagelserne minder om den negative, moralske dom over skibet. Samtidig intensiverer de fortællingen ved at bygger op til beretningen om Makalös' besejring, hvori dommen samtidig bekræftes.

Vi så tidligere, hvordan brugen af apostrofe bidrog til at personificere krigen. I tilfældet med Makalös ser vi et lignende greb, besjæling, men her er det hovedsageligt i kraft af netop apostrofen, at besjælingen etableres.²⁸ Selvom Thyrsis' apostrofe er anledning til en digression om en dansk sejr, og selvom han gentagne gange udtrykker en klar holdning til Makalös, er det altså netop et besjælet skib, han håner, og ikke dets admiral eller kongen. Man kan derfor overveje, om det, at det er krigsmateriellet, som besjæles og tildales, er medvirkende til, at denne passage kan rummes i digtet trods forbuddet mod smædeskrifter.²⁹

Apostrofen til Poul³⁰

Den sidste apostrofes adressat er, til forskel for de to forudgående, positivt fremstillet og ikke personificeret. Her henvender Thyrsis sig nemlig til den daværende danske kommandant i Halmstad, Poul Huitfeldt. Apostrofen forekommer i kataloget over danske deltagere i krigen på søsiden, som begyndte med Herluf Trolle, og den følger efter præsentationen af Pouls bror, admiral Peder Huitfeldt:

Proruit indè Petrus proles Huitfeldica, cuius
Non minus emicuit pelago, validissima virtus,
Quam tua Paule solo: dum teque tuamque tueris
Halmstadium, frustrando suis conatibus hostes.

(Ud stod også hr. Peder, af slægt en Huitfeldt, en mand hvis
vældige mandsmod i kamp til søs knap strålede mindre
end dit, Poul, til lands da du værged dig selv og din fæstning,
Halmstad, så alt hvad fjenden fandt på, var ganske forgæves.

V. 501–4, s. 27/B6v)

---

²⁸ Ud over apostroferne bidrager det til personificeringen, at Makalös beskrives som *superba* i v. 468, at hun begravnes i v. 490, og at fortælleren indikerer, at hun har et efterliv i dødsriget i v. 491, men alt dette er del af de ovenfor præsenterede apostrofer.

²⁹ Repræsentationen af svenskerne som skibet kan også betragtes som en anonymisering af modstanderne, der skaber en kontrast til kataloget over navngivne danske helte. Til sammenligning kunne inddrages Hans Philipsen Pratensis' ekloge *Daphnis* (København 1563), der opstiller en civiliseret, navngiven fredsfyrste over for en anonym kvæghyrde i sin fremstilling af modparterne Frederik II og Erik XIV i sin skildring af syvårskrigen udbrud.

³⁰ Identificeret af Zeeberg som Poul Huitfeldt, der var kommandant i Halmstad og bror til Peder Huitfeldt, skibschef og statholder i Norge, som nævnes i v. 501 (Zeeberg, under publicering).

Efter tiltalen af Poul Huitfeldt fortsætter Thyrsis i praeteritiostil med i retoriske spørgsmål at foreslå flere personer, som kunne omtales (v. 510–17), hvorefter kataloget går over til at opremse skibene i den danske flåde (v. 518–43). Apostrofen bruges til at fremhæve Poul Huitfeldts heltmodige forsvar af Halmstad. Den er, som apostrofen til Mars, kort og kan udlægges som en effektiv måde at fremhæve en vigtig person og begivenhed for den danske side i syvårskrigen. Poul Huitfeldts bedrift kunne ellers nok fortjene at udfoldes: Han forsvarede Halmstad imod Erik XIV og hans hær og viste sig som en ubestikkelig og urokkelig kommandant. Frederik II kom ham til hjælp mod den svenske hær, mens Erik XIV selv forlod sin hær umiddelbart inden den danske konge ankom.³¹ Men Poul Huitfeldt og hans bedrift passer kun ind som en association i forbindelse med broderen Peter Huitfeldt, da Thyrsis jo her er i gang med et katalog over admiraler. Apostrofen giver mulighed for at fremhæve den væsentlige bedrift, netop ved at fortælleren ikke blot omtaler Poul Huitfeldt, men direkte henvender sig til ham med ros og hæder. Henvendelsen kan den karakteriseres som en digression om Halmstads belejring med Poul Huitfeldt i centrum som fortællingens helt, selvom den er kort. Amerinus må forvente, at hans læser selv kan lade begivenhederne ved Halmstad udfolde sig videre for sit indre blik.

Konklusion

Apostroferne både bidrager til og udfordrer den fortælling, som vi loves på udgivelsens titelblad. De er anledning til patosladede passager, hvor fortælleren bryder grænserne i sin egen historie ned for at konfrontere sine karakterer direkte. I første tilfælde i Amerinus' hyrdedigt bruges apostrofen til at personificere krigen som Mars og fremhæve hans ondskab og grusomhed. Dermed oprulles en passage, der står i direkte modsætning til digtets sidste del, som beskriver, at der nu hersker en paradisisk tilstand, fordi Pan/Gud har sikret en fredspagt mellem Danmark og Sverige. Apostrofen bidrager altså til den grundpræmis for fortællingen, at krigen var guders værk, hvorved den kan forstås som medvirkende til at anslå den forsonlige tone, som den politiske situation krævede. I de to andre passager benyttes apostroferne til at lancere mere eller mindre udfoldede digressioner. Thyrsis' henvendelse til Makalös hæver søslaget til en udøvelse af moralsk, næsten religiøs, retfærdighed ved at fremstille Makalös som personificeret hovmod, der også i protestantisk forståelse er en alvorlig synd.

I apostroferne til Makalös og Huitfeldt bryder Thyrsis ikke udelukkende grænsen mellem narrative niveauer; han sætter den fortælling, han er i gang med, nemlig et af de kataloger, som digtets titel lovede os, på pause.

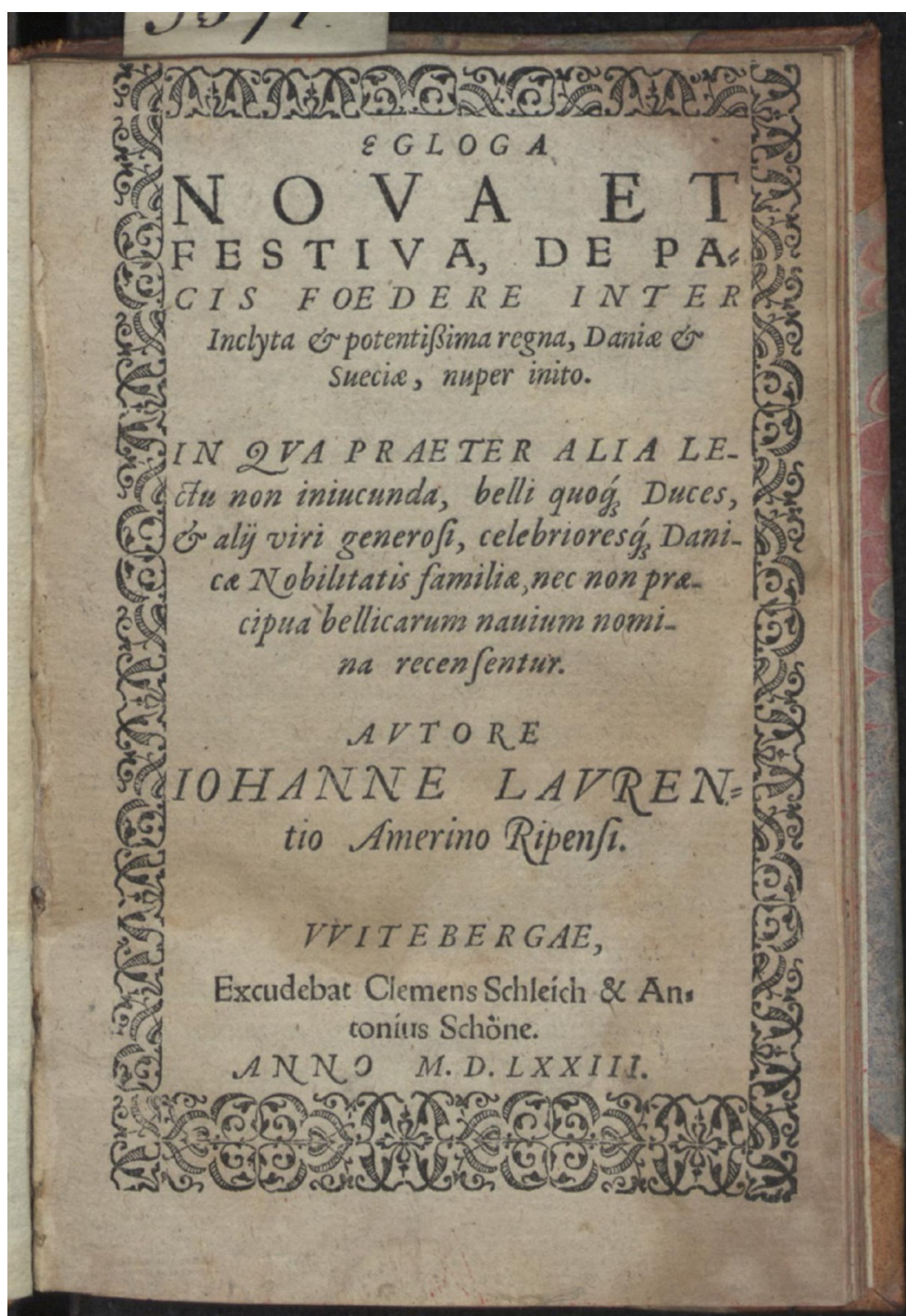
³¹ Om Halmstads belejring se Vaupell 1891, 48–51 og Jensen 1982, 77–79.

Apostrofen benyttes til at indlejre fortællinger om to af de slag, som danskerne vandt. Disse spiller ikke en rolle for digtets primære temaer: kontrasteringen af krig og fred og opremsningen af danske helte. Begge digressioner er da også centreret om de helte, der er deres anledning, og i begge tilfælde er der tale om stærkt resumerende fremstillinger. Selvom digressionerne altså ikke i sig selv giver megen fornemmelse for slagene, giver de anledning til at runde væsentlige danske sejre og hænge svenskerne ud. Brugen af figuren apostrofe bevirker, at disse begivenheder alligevel fremstår som dramatiske klimakser i Amerinus' ekloge.

Litteratur

- Amerinus, Hans Lauridsen 2005, *Egloga de Pacis Foedere, Wittenberg 1573*, udg. og overs.: Peter Zeeberg, URL: www.renaessancesprog.dk (sidst besøgt 6. januar 2017).
- Block, Elizabeth 1982, "The Narrator Speaks: Apostrophe in Homer and Vergil", *Transactions of the American Philological Association* 112, 7–22.
- De Jong, Irene 2009, "Metalepsis in Ancient Greek Literature", *Narratology and Interpretation*, eds.: Jonas Grethlein & Antonios Rengakos, Berlin & New York, 87–116.
- De Jong, Irene 2014, *Narratology and Classics*, Oxford.
- Friis-Jensen, Karsten & Minna Skafté Jensen [1984] 1990, "Latindigtningens spejl", *Dansk litteraturhistorie 2: Lærdom og magi*, ed.: Peter Brask, København, 2. udgave, 368–438.
- Genette, Gérard [1972] 1980, *Narrative Discourse: An Essay in Method*, Ithaca.
- Heiberg, Steffen 1979–84, "Hans Lauridsen Amerinus", *Dansk Biografisk Leksikon*, 3. udg., København. Netudgave: <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=285889> (sidst besøgt 20. december 2016).
- Jensen, Frede P. 1982, *Danmarks konflikt med Sverige 1563–1570*, København (Skrifter udgivet af det historiske institut ved Københavns Universitet 12).
- Kahane, Ahuvia 1994, *The Interpretation of Order: A Study in the Poetics of Homeric Repetition*, Oxford.
- Mackay, E. Anne 2001, "The Frontal Face and 'You': Narrative Disjunction in Early Greek Poetry and Painting", *Acta Classica* 44, 5–34.
- Martin, Richard P. 1989, *The Language of Heroes: Speech and Performance in the Iliad*, Ithaca & London.
- Matthews, V. J. 1980, "Metrical Reasons for Apostrophe in Homer", *Liverpool Classical Monthly* 5, 93–99.
- Parry, Adam 1972, "Language and Characterization in Homer", *Harvard Studies in Classical Philology* 76, 1–22.
- Pier, John 2013, "Metalepsis (revised version; uploaded 13 July 2016)", *The Living Handbook of Narratology*, eds.: Peter Hühn et al., Hamburg. URL: <http://www.lhn.uni-hamburg.de/article/metalepsis-revised-version-uploaded-13-july-2016> (sidst besøgt 3. januar 2017).
- Skovgaard-Petersen, Karen & Peter Zeeberg 2007, "En glemt litteratur", *Dansk litteraturs historie 1: 1100–1800*, eds.: Klaus P. Mortensen & May Schack, København, 244–62.

- Ström, Annika & Peter Zeeberg 2015, "Scandinavia", *Oxford Handbook of Neo-Latin*, eds.: Knight, Sarah & Stefan Tilg, Oxford, 493–508.
- Vaupell, Otto 1891, *Den nordiske Syvaarskrig 1563–1570*, København.
- Zeeberg, Peter (ed. & overs.) [under publicering], *Hans Lauridsen Amerinus: En ny og festlig ekloge om den nylig indgåede fredsslutning mellem de berømmelige og mægtige riger Danmark og Sverige, hvori, blandt anden interessant læsning, navnene på krigens hærførere og andre fornemme mænd, de berømteste danske adelsfamilier samt de vigtigste krigsskibe gennemgås.*

Hans Lauridsen Amerinus, *Ecloga de pacis foedere inter Daniam et Sueciam* (Wittenberg 1573), A1r.

Billede produceret af Proquest LLC som del af Early European Books. www.proquest.com. Gengivet med tilladelse fra Det Kongelige Bibliotek og ProQuest LLC. Videre reproduktion forbudt uden tilladelse.